

Speeluitdagingen in de achtertuin

Anneke Rodenburg

'Vorig jaar was de tuin nog leeg. Toen vond ik het leukste dat ik in de kruiwagen mocht bij het helpen. En ik maakte een eigen tuintje, bij mijn hut. Dat vond ik ook heel leuk. Het leukste in de tuin vind ik de zandbak. En mijn lievelingsplekje is mijn hut!' Aldus Leon, 7 jaar oud, over zijn tuin, die vorig jaar ontworpen en aangelegd is.

Zes jaar geleden begon ik mijn bedrijf voor tuinontwerp, advies en aanleg, Groen Atelier Anneke Rodenburg. Ik ontwerp sindsdien vooral tuinen voor gezinnen. Tijdens het eerste gesprek over de wensen voor de tuin, vragen ouders vaak om één of meerdere speelobjecten voor de kinderen in het tuinontwerp op te nemen. Zowel ouders als kinderen noemen dan bekende objecten zoals een trampoline of schommel. Ze zijn zich er niet van bewust dat er nog andere uitdagingen voor kinderen zijn. In dit artikel wil ik ingaan op andere speeluitdagingen. Ik zal dit doen aan de hand van twee beschrijvingen van tuinen die ik met kinderen en ouders samen ontworpen en aangelegd heb.

De tuinen

Vorig jaar heb ik een tuin aangelegd voor een gezin met drie jongens (6, 11 en 13 jaar oud). Het gezin was net verhuisd en bezat een kale 'nieuwbouw-tuin'. Het gezin wilde graag dat de jongens betrokken zouden worden bij het hele proces van ontwerp en aanleg. Ik zal deze tuin verder 'de tuin van Leon' noemen, naar de jongste zoon van dit gezin. De andere tuin betreft mijn eigen tuin. Twee jaar geleden verhuisde ik met mijn gezin naar Deventer. Als moeder en hovenier vond ik een uitdaging in het bedenken en aanleggen van een speelse natuurrijke tuin voor mijn twee zoons (toen 7 en 8 jaar oud). Voor, tijdens en na de aanleg kon ik de ervaringen van mijn zoons uitgebreid volgen.

Ontwerp

Bij beide ontwerpprocessen waren de wensen van de jongens even belangrijk als die van de ouders. Zowel ouders als de kinderen gingen aan het werk met potlood, schaar en lijm. Plaatjes werden gezocht uit tuin- en natuurtijdschriften, wensen erbij getekend of geschreven. Met verrassende resultaten. Ieder kind bleek zo zijn eigen voorkeur te heb-

ben: fruit in de tuin, veel kleuren, een buxustuin, water en watervalletjes, beestjes, een hut, een zandbak en speeltoestellen natuurlijk.

Maar ook kleine ontroerende wensen zoals een kronkelpaadje, een gaatje in de heg om doorheen te kruipen, een rotstuintje voor hagedisjes en een graanveld. De kunst voor mij als tuinontwerper was uit-

eindelijk het zo goed mogelijk combineren van alle wensen in een uitdagend ontwerp. Bij de presentatie van het ontwerp nam ik ruim de tijd voor uitleg aan en vragen van de kinderen. Zij waren mijn klanten. In afwachting van de realisatie van het ontwerp werd er door de kinderen al gewerkt in de tuin. Leon (6) groef midden in de kale nieuwbouwtuin alvast een 'vijvertje'. In mijn eigen tuin trokken Wiegert (8) en Ytsen (7) naast de kraan alvast een deel van de overmatig aanwezige bestrating open. Ze speelden daar volop met water, straatzand en modder. Beslist een aanrader voor de zomer, als je als ouder nog veel moet klussen in de nieuwe woning.

Aanleg

Tijdens de aanleg van de tuin van Leon, ging Leon vooral alleen aan de slag. Hij imiteerde waar wij in de tuin mee bezig waren. Bestraten? Leon legde bij zijn hut zijn eigen 'paadje'. Graszoden leggen? Leon legde in zijn hut de restanten van de zoden. Planten in de tuin? Leon zaai- de en zette zijn eigen planten bij zijn hut. Zijn oudere broers hielpen een

enkele keer mee bij de aanleg van hun tuin, maar vonden daar minder uitdaging in, vermoedelijk vanwege hun leeftijd (begin puberteit). Bij het leegruimen en de aanleg van mijn eigen tuin, nodigden mijn kinderen regelmatig klas- en buurtgenootjes uit om mee te helpen. Het verwijderen van palen of een boom, verwijderen van boomschors van houtblokken, het bouwen aan de hut, sjuwen van stenen voor een stapelmuur, altijd waren er wel kinderen enthousiast voor te krijgen.

'Ik vind onze tuin erg mooi omdat we er veel verschillende planten in hebben staan, en omdat het er mooi uit ziet. Ik vind de klimtouwen erg leuk. Verder vond ik het ook best wel leuk dat we mee mochten beslissen bij de aanleg van de tuin omdat wij dan ook een beetje mochten kiezen wat erin kwam. Buxushaagjes vind ik mooi bijvoorbeeld. Die staan er nu ook in.'
Michel (12)

Speelervaringen

Als bijzonder speelobject stond in beide tuinen een klimpergola. Deze pergola is gemaakt van kastanjepalen en dikke touwen met een knoop erin. Hij is ook geschikt voor een hangmat. Met een snelgroeïende klimplant erover is deze pergola een koele plek voor hete zomerdagen. Later als de kinderen het huis uit zijn, kan de constructie na het verwijderen van de touwen als gewone pergola gebruikt worden. Alle jongens (ook die van 12 en 14 jaar) bleken bijzonder enthousiast over hun klimpergola. Ze namen andere kinderen (ook meisjes) mee de tuin in en hingen met zijn allen in de touwen. In de praktijk moest ik mijn kinderen regelmatig uit de klimpergola 'plukken' omdat ze ieder vrij moment erin zaten.

Leon nam veel kinderen mee naar zijn speelhoek, met zandbak, schoolbord, waterbak en hut. Hij beleefde veel plezier aan het grasknippen bij zijn hut, de verzorging van zijn planten en de oogst van druiven en aardbeien. Mijn beide zoons bouwden samen met vriendjes een hut van oude palen, wilgenstammen en houtrestanten. De hut nodigt de kinderen nog steeds uit tot 'werken'. Hartje winter stapte mijn zoon Ytsen naar buiten met zijn vriendjes, sloophout, hamer,

zaag en grote spijkers. Er moest een trap gemaakt worden voor de hut.

Een ander succes is de zandwater-speelplaats, een grote 'zandbak' vlak naast de kraan of regenton. Wat restanten pvc-buis en vijverfolie leve-

ren extra plezier. Doormidden gezaagd vormen de pvc-buizen een uitstekend middel om waterloopjes te creëren. Met vijverfolie kunnen kleine vijvertjes gemaakt worden. Ook zonder water zijn de gehalveerde pvc-buizen een succes. Zelfs Wiegert (nu 11 jaar) blijft er met plezier mee spelen.

Voor Wiegert zijn een eigen plekje en wat andere tweedehands materialen altijd al belangrijk geweest. In zijn eentje een eigen tuintje aanleggen of een kwekerij beginnen geeft hem rust en uren speelplezier. Begin februari voor het hard. Ik heb met de kinderen bakken water buitengezet (een idee van Hans Carlier). De bakken water hadden verschillende vormen. Na twee dagen vorst waren het mooie ijsblokken. De kinderen gingen ermee aan de slag. Samen maakten ze een bouwwerk van ijsblokken. Behalve plezier was er verwondering over zoveel mooie vormen en ijskristallen.

Tips voor een kindvriendelijke tuin

Zorg voor veel ervaringsruimte, kronkelpaadjes, verstoppelkes en reliëf in de tuin. Kies voor makkelijke beplanting op plekken waar de kin-

deren veel spelen en aan randen van paden. Het moet niet erg zijn als ze hun voeten naast het pad zetten. Kies verder voor inheemse beplanting: aantrekkelijk voor allerlei beestjes, zodat er veel te ontdekken valt in de tuin.

Tips voor speeluitdagingen

Denk eens aan andere uitdagingen voor kinderen. Een glijbaan of schommel kan je maar op enkele manieren gebruiken. De grootste uitdagingen voor kinderen zijn die met de meeste speelmogelijkheden. Vaak zit een uitdaging ook in het zelf maken en samen doen. Bied kinderen materiaal aan op het moment dat ze een goed idee hebben en geef ze letterlijk en figuurlijk de ruimte in de tuin. (B.v. een laken en stiften voor het maken van een vlag voor de hut, oude bloempotjes en wat zaad voor het zaaien van eigen plantjes, oude potjes als serviesgoed voor in de hut, bakjes voor ijsvormen enz.)

Tips voor het betrekken van kinderen bij de aanleg van de tuin.

Voorwaarde voor het betrekken van kinderen bij de aanleg is dat ze zich

vrij voelen om te kiezen wat ze willen doen. Ook de mogelijkheid om verschillende dingen uit te proberen is belangrijk. De een kan nu eenmaal makkelijker met hamer en spijker omgaan dan de ander. Als leidinggevende moet je flexibel kunnen omgaan met de kinderen en in staat zijn je doelen af en toe bij te stellen of uit te stellen. Plezier voor de kinderen moet voorop staan. Het werken met echt gereedschap vormt een uitdaging voor de meeste kinderen. Wel is het van belang de veiligheid in de gaten te houden. Schat goed in wat de kinderen aankunnen. Zorg dat ze veilig kunnen werken. Werk een kind voor het eerst met een zaag, dan komen lichaamsbedekkende kleding en een paar handschoenen goed van pas. Wees ook alert, dat kinderen elkaar niet verwonden met hamers, ander gereedschap of stukken hout. Een pauze met drinken en een eetbare verrassing bevorderen een plezierige werksfeer.

Tip voor een boomhut in een tuin zonder bomen
Wilgenhout heeft als eigenschap

gemakkelijk uit te lopen als je het in de grond plaatst. Plaats 4 of 5 dikke lange wilgenstammen (doorsnede ongeveer 12 cm) voor 1/3 deel in de grond. Verbind de stammen onderling met (wilgen)hout of stevige planken, eventueel met slotbouten. Zo ontstaat een stevige basis voor een hut. (zie ook foto tuinontwerp) Aan de wilgenstammen ontstaan wortels en in een seizoen al uitlopers van 2 tot 3 meter. Kinderen van 7 jaar en ouder kunnen de hut naar eigen inzicht afbouwen. Als de wilgenstammen uitlopen ontstaat al gauw een echte boomhut. Controleer hun bouwwerk wel regelmatig op stevigheid en veiligheid. Dikke wilgenstammen zijn verkrijgbaar in januari en februari als wilgen geknot worden. Bijvoorbeeld bij boeren of landgoedeigenaren. Zorg voor voldoende afvalhout (timmerman), lange spijkers en gereedschap.

Conclusie

Behalve aan een origineel speelobject zoals een 'klimpergola' of een zelf te bouwen hut kunnen kinderen in de leeftijd van 6 tot 14 jaar veel uitdaging beleven aan het meeden-

ken en meewerken bij ontwerp en aanleg van de nieuwe tuin. Geef ze letterlijk en figuurlijk de ruimte voor het inrichten en onderhouden van een eigen plek. De speeluitleidingen blijken dan vaak onbegrensd. Ze geven ruimte aan nieuwe ervaringen, ontplooiing van eigen mogelijkheden en creativiteit. De aanwezigheid van allerlei (tweedehands) materialen en gereedschap kunnen kinderen helpen bij het verwerkelijken van hun ideeën. Daarnaast kan het meewerken bij ontwerp en aanleg van de nieuwe tuin, de kinderen helpen zich wat sneller thuis te voelen in hun nieuwe omgeving.

Groen Atelier Anneke
Rodenburg
W. Pijperstraat 22
7425 HS Deventer
0570-513027
www.groenatelierannekerodenburg.nl
groenatelier@home.nl

*Foto's: Ina van Wijngaarden,
Bauke de Vries en Anneke
Rodenburg*